

DEDE KORKUT

Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research
Cilt Volume 10/ Sayı Issue 26/ Aralık December 2021
Samsun-Türkiye/ Turkey www.dedekorkutdergisi.com

DOI: <http://dx.doi.org/10.25068/dedekorkut456>

Araştırma Makalesi/ Resarch Article

“Hiruharama’da” Adlı Öyküde Kadın Kavramı¹

The Concept of Woman In The Story Called “At Hiruharama”

Öz

Sosyal hayatta insanların biyolojik olarak erkek veya kadın olarak tanımlandığı bilinen bir gerçektir. Bu sebeple insanlar doğdukları andan itibaren cinsel kimliklerine göre sınıflandırılırlar. Biyolojik tanımlama bu şekilde ait oldukları sınıfın da tanımlanmasına yol açar. Bu süreçte, cinsel kimliğin değişmezliği, bireyin algı dünyasında somutlaşır. Bireyin çocuklukta farkına varmaya ve kabul etmeye başladığı cinsel kimlik daha sonra kimlik rolleriyle birleşir. Kadın ve erkek olarak sınıflandırılan bireylerin kadınlık rolleri ve erkeklik rolleri yaşadıkları toplumda önceden belirlenmiştir. Bireyler, kendilerine biçilen rolleri öğrenir ve bu kalıplara göre tutum ve davranışlarını ait oldukları cinsel kimliğin çerçevesine yerleştirirler. Çalışmada, Penelope Fitzgerald’ın “Hiruharama’da” adlı kısa öyküsü kadın kavramı açısından cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında incelenmiştir. Öyküye adını veren Hiruharama 1841-1907 yılları arasında bir İngiliz sömürgesi olan Yeni Zelanda’da kırsal bir yerleşim yerinin adıdır. Çalışmada incelenen öyküde Fitzgerald’ın kadın varlığına olan duyarlılığı belirgin bir tutumdur ve kadınların çoğalmasının bir ihtiyaç olduğunu ince bir duyarlılıkla bir erkek karakter aracılığıyla iletmesi dikkat çekicidir. Öykü, Yeni Zelanda’ya işçi olarak yerleşen İngiliz Bay Tanner’ın karısının ikiz kız bebek doğurması hakkındadır. Sonuç olarak çalışmada kadın bağlamında biyolojik kimliğe, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rollerine göndermelerle incelenen Fitzgerald’ın kısa öyküsünde sömürülen bir ülkede kadının aile içindeki konumlanışının ve erkeklerdeki kadın algısının yansımalarının yanı sıra toplumun kadın rolüne yüklediği anlamlar sömürgecilik ile bağlantılı olarak feminist bir bakış açısıyla açıklanmıştır. Daha da ilerisi, çalışma cinsiyet ve toplumsal cinsiyet ilkelerinin kadının toplumdaki kimliğini ve konumunu nasıl etkilediğini ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın edebiyata disiplinler arası bir katkı sağladığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, kadın, biyolojik kimlik, sömürgecilik, Penelope Fitzgerald.

Abstract

In social life, it is a known fact that people are defined as biologically male or female. For this reason, people are classified by their sexual identity from the moment they are born. Biological identification in this way also leads to the identification of the class to which they belong. In this process, the constancy of sexual identity becomes concrete in the perception world of the individual. The sexual identity, which the individual begins to realize and accept in childhood, becomes integrated with identity roles later on. The femininity and masculinity roles of individuals classified as man and woman are predetermined by the society they live in. Individuals learn the roles assigned to them and places their attitudes and behaviors within the framework of their sexual identities due to these patterns. In the study, Penelope Fitzgerald’s short story called “At Hiruharama” has been examined in the context of concepts of sex and gender roles in terms of concept of woman. Hiruharama is the name of a rural settlement in New Zealand, a British colony between 1841 and 1907. In the examined story, Fitzgerald’s sensitivity to the existence of women is a prominent attitude, and it is remarkable that she conveys through a male character with a subtle sensitivity that there is a need for the increasing of women. The story is about the wife of the Englishman Mr Tanner, who settled in New Zealand as a worker, giving birth to twin girls. As a result, in Fitzgerald’s short story, which is examined with references to biological identity, sexuality and gender roles in the context of woman, the reflections of the position of woman in the family in an exploited country and the perception of woman in men, as well as the meanings that society ascribes to the role of woman are explained from a feminist perspective in connection with colonialism. Further, the study reveals how the principals of sex and gender affect woman’s identy and position in the society. In this context, it is thought that the study makes an interdisciplinary contribution to literature.

Keywords: Gender, woman, biological identitv, colonialism, Penelope Fitzzeerald.

Ayla Oğuz*

Sorumlu Yazar Corresponding Author

* Doç. Dtr.
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi Batı Dilleri ve
Edebiyatları Bölümü İngiliz Dili ve
Edebiyatı Ana Bilim Dalı Tokat-Türkiye.
Elmek: ayla.oguz@gop.edu.tr
ORCID: /0000000171126549

Makale Geçmişi Article History

Geliş Tarihi: 17.11.2021
Kabul Tarihi: 28.11.2021
E-yayın Tarihi: 15.12.2021

¹ Bu makale 29-31 Ekim 2021 tarihinde Antalya’da düzenlenen 14. Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Kongresi’nde sunulan bildiri metninin genişletilmiş şeklidir.

Atıf/ Citation:

Oğuz, A. (2021). “Hiruharama’da” Adlı Öyküde Kadın Kavramı. *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 10 (26), s. 34-43.

Giriş

Tarihsel süreç içinde kadın kavramı irdelendiğinde konunun dikkat çekici olduğu görülmektedir. Ne var ki kadının yaşadığı toplum içinde konumlandırılması ve hak ettiği yeri bulması uzun süren çabaları gerektirirken bu bağlamdaki mücadeleler hala devam etmektedir. Dolayısıyla kadının var olma çabası ekseninde sürekli olarak ötekileştirilmesi, ikincil konuma itilmesi, soyutlanması gibi yıkıcı hareketlere maruz kalması bir karşı duruş sergilemesine neden olmuştur. Bu karşı hareket 'feminizm' adı altında kendisini göstermiştir.

Bu bağlamda feminist yaklaşım başlangıçta sömürülen kadınların haklarını koruma amacı gütsede bu durum zaman içinde beyaz kadının haklarını renkli kadının haklarından daha değerli kılan bir yaklaşımı beraberinde getirmiştir. On dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru çıkış noktasını kadınların haklarını arama hareketinden alan feminizm sosyal ve tarihsel bir gerçektir. Kadınlar tarih boyunca cinsiyetleri nedeniyle haksızlığa uğramıştır. Bu nedenle feminizmin açılımları olan iki önemli kavram olan cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarının kadın kavramına göndermede bulunması kaçınılmazdır (Stone, 2007: 30). Bu nedenle kavramsal olarak kadın terimi farklı bakış açılarını beraberinde getirir.

Toplumsal yaşamda insanlar kadın ya da erkek olarak biyolojiye uzanacak şekilde tanımlanırlar. Daha da ilerisi insanlar doğduğu andan itibaren cinsel kimlikleriyle sınıflandırılırlar. Biyolojik açıdan tanımlanma onların ait olduğu sınıfın da tanımlanmasına yol açar. İşleyen süreç içerisinde cinsel kimliğin sabitliği bireyin algı dünyasında somutlaşır. Bu anlamda cinsiyet kavramı kadın ve erkek olarak ikiye ayrılırken bireyin biyolojik yapısına göre biçimlenecek olan sınıflandırmanın ön koşul olması kaçınılmaz bir durumdur. Bireyin çocukluk yaşında farkına vararak kabullenmeye başladığı cinsel kimliği ilerleyen zamanlarda kimlik rolleri ile bütünleşir. Dolayısıyla günlük yaşam döngüsünde çok sık duyduğumuz kadınlık ve erkeklik kavramlarının kökeninin erken çocukluk dönemlerine dayandığı açık bir gerçektir.

Toplumsal roller açısından cinsiyet ve toplumsal cinsiyet algısındaki eşitsiz anlayıştan dolayı kadınlar toplumsal konumlarında sürekli olarak haksızlığa maruz kalmıştır. Çağdaş İngiliz kurmaca edebiyatının en sevilen yazarlarından olan ve romanlarının yanı sıra pek çok deneme ve inceleme yazan ve 1979 yılında Offshore adlı romanıyla Booker Ödülü'nü kazanan Penelope Fitzgerald "Hiruharama'da" adlı öyküsünde Yeni Zelanda'da yaşayan Britanyalı göçmenlerin yaşantılarına odaklanırken kadın ve erkek rollerini cinsiyet ve toplumsal cinsiyet algıları çerçevesinde ele alarak kadına yönelik yerleşik ve eşitsizliğe dayalı anlayışı göstermeye çalışır. Bu bağlamda incelenen çalışma, feminist çizgilere sadık kalınarak, sömürgeleştirilen toplumlardaki Britanyalı göçmenlerin cinsiyet ve toplumsal cinsiyet algılarının ve içinde bulunulan mekân ve zamana bağlı olarak kadına biçilen rol davranışların ataerkil ve kültür ile ilişkisinin açığa çıkarılması ve daha da ilerisi kadınların cinsiyetleri nedeniyle ikincil hale getirilmelerindeki kültürel ve toplumsal şifrelerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Biyolojik Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Kavramları

Kadının kendisini var etme çabasını ön plana çıkaran feminist eleştiri cinsiyet, toplumsal cinsiyet, ataerkillik gibi onu ikincil konuma sokan sorunlu kavramların sorgulanmasını beraberinde getirir (Disch & Hawkesworth, 2016:90). Feminizm ile bağlantılı olarak kadına yüklenen cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları birbirinden ayrılmaktadır. Cinsiyet biyolojik temelli olup kadın ve erkekler arasında var olan fiziksel farklılıklarla tanımlanır ve bu noktada toplumsal cinsiyet kavramından ayrılır (Segal, 2003:3). Bu ayrımların belirlenmesi kavramsal olarak önemlidir. Nitekim Bhasin'e göre,

Cinsiyet kelimesi sosyolojik olarak ya da kavramsal bir kategori olarak kullanılmaktadır ve ona çok özgün bir anlam verilmiştir. Yeni halinde cinsiyet, kadın ve erkeğin sosyo-kültürel açıdan tanımlanmasını, toplumların kadın ve erkeği birbirinden ayırt etme biçimini ve onlara verdiği toplumsal rolleri ifade etmektedir. Kadınlar ve erkekler açısından toplumsal gerçekleri anlamının çözümsel bir aracı olarak kullanılmaktadır. Cinsiyet ile toplumsal cinsiyet arasındaki ayrım, kadınların, erkeklerin hükmü altındaki ikincil konumunu kadınların anatomilerine dayandıran genel eğilimle baş etmek için ortaya kondu. Yıllar boyunca toplumda kadınlara ve erkeklere atfedilen farklı özelliklerin, roller ve statülerin biyolojik olarak (yani cinsiyet ile) belirlendiğine, bunların doğal, dolayısıyla da değiştirilemez olduğuna inanıldı (Bhasin, 2003:7).

Böylece cinsiyet, öncelikle üremeye dayalıyken toplumsal cinsiyet ise biyolojik cinsiyetin toplumsal olarak anlamlandırılmasıdır denilebilir. Örneğin kadınların ruj sürüp erkeklerin sürmemesi bir toplumsal cinsiyet ayrışmasıdır. Dolayısıyla cinsiyet kromozomlarla ve hormonlarla doğrudan bağlantılıyken toplumsal cinsiyet bireyi kadın ya da erkek olarak şifreleyen toplumsal inanç ve kültürle bağlantılıdır. Bu durumda insanlar kendilerini kadın ve erkek olarak biyolojik açıdan sınıflandırırken diğer yandan kendilerini kadın ya da erkek olarak algılamaları sosyal bir durum olup toplumsal cinsiyet algısından kaynaklanır (Eckert,2003:10). Bununla ilgili olarak Stoller (1994) cinsiyet kavramına klasik bir bakış açısıyla yaklaşarak cinsleri biyolojik olarak sınıflandırmıştır. Ona göre cinsiyeti belirleyen hormonlar ya da kromozomlardır (Stoller, 1984:9). Nitekim bu noktadaki ayrımın kavramsal farkı ortaya koyduğu görülmektedir.

Öte yandan Oğuz (2019) toplumsal cinsiyet kavramının insanlığın deneyimlediği anaerkinden ataerkiye geçiş sürecinde pek çok evrime uğradığından söz ederken kavramın rol davranışları gruplandırması bağlamında bir işlevinin olduğunu vurgular. Bu nedenle Oğuz, toplumsal cinsiyet uygulamalarının her türlü ayrımcılığa gönderme yapan toplumsal cinsiyet uygulamaları ile bağlantısının olduğunu açık bir şekilde vurgular (Oğuz, 2019:98). Bu noktada sosyolojik bir terim olan rol kavramının öne çıktığı görülmektedir. Herhangi bir toplumsal olayda bireyin sergilediği davranış ve tutumlar onun konumundan ötürü toplum tarafından beklenen kalıp davranışlardır. Dolayısıyla bireyin davranışı toplumun ondan beklentisinin ürünüdür. O yüzden rol, hem bireyselliği hem de toplumsallığı kendi yapısında barındırır. Roller ise yine bireyin biyolojik cinsiyetine göre belirlenmektedir (Tan, 1979:158). Bu durumda kadın ya da erkek oluşun rolün toplumsal cinsiyet ile ilişkisini ortaya koyduğu ileri sürülebilir. Vatandaşa göre;

Toplum, bireylerin toplumsallaşma sürecinde edindikleri görünüm ve davranış kalıplarını toplumsal cinsiyete göre inşa etmektedir. Çünkü hemen her toplumda cinsiyet ile davranış ve görünüm arasında doğrudan ilişki tesis edilmiştir. Bireylerin davranışları ve görünümleri toplumsallaşma sürecinde birbirlerini tamamlayan bir bütünlük içerisinde bireyin cinsiyetini (sex) temsil etmektedir. Bu durum ise toplum tarafından önemsenmektedir. Toplumlar, son derece baskın kontrol mekanizmaları aracılığıyla, bireylerin cinslere göre tasnif edilen davranış ve görünümünün birbirlerine karıştırılmasını engellemeye büyük önem vermektedirler. Böylelikle tüm dünyada toplumsal cinsiyet özellikleri benzerlik gösterecek tarzda açığa çıkmakta ve hemen her yerde geçerliliğini korumaktadır. Her ne kadar modern zamanlarda ve özellikle de son yüzyıl içinde baş döndürücü hızla gerçekleşen düşünsel, toplumsal değişimler davranış ve görünümleri cinslere göre kategorize etme katılığını eskisine oranla kısmen yumuşatmış olsa da tamamen silebilmiş değildir (Vatandaş, 2011:44).

Toplumda insanlar arasındaki biyolojik farklılıklar her toplumda kültüre göre anlam kazanır. Kültür, bu farklılıkları yorumlayarak kadın ve erkek rollerini belirlemiş olur. Toplumdan topluma değişen bu roller cinsiyet kökenli olup eşitlikçi bir yaklaşıma sahip oldukları söylenemez (Ecevit, 2003: 83). Örneğin kadınlar açısından bu roller dönem dönem değişiklik göstermiştir. Ayyıldız ve Koçsoy'un belirttiğine göre (2015) Bety Freiden'in 'kadınsı gizem' olarak adlandırılan bakış açısı bağlamında 1920'lerde Amerika'daki kadınların evlenmek, çocuk yapmak, temizlik, yemek gibi ev işlerine odaklı oldukları görülmüştür (Ayyıldız & Koçsoy, 2015:94). Nitekim bu toplumsal roller her ne kadar birbirine benzese de toplumdan topluma farklılaşabilmektedir. Her toplum kendi kültürünün izlerini rollere yüklemektedir.

Bu bağlamda ataerkil düzen politikalarının olumsuz yaklaşımı kadının ikincil konumunu olabildiğince pekiştirmiştir. Ayrıca, sömürge durumunun şekil değiştirmesi ulusların sömürge durumundan kurtulması ve kanunların işlerlik kazanması bile kadının ötekileştirilmesini değiştirmemiş ve onun ikincil konumunu devam ettirmiştir. Bu nedenle erkekler her konu hakkında kadınlar adına karar verme yetkesine sahip olmuşlar ve onların hayatlarının genel çerçevesini belirlemişlerdir. Bu durum sömürgecilik döneminde ve sömürgecilik sonrası dönemde de ezici bir şekilde devam etmiştir. Bununla ilgili olarak İngiliz sömürgecilik tarihinin uzun bir döneme yayıldığını söylemek gerekir. Çalışmada incelediğimiz "Hiruharama'da" adlı öykünün geçmişte bir İngiliz sömürgesi olan Yeni Zelanda'da geçmesi her ne kadar tarih belirtilmemiş olsa da sömürgecilik ve sömürgecilik sonrasına göndermede bulunması açısından değerlidir ve öyküde öne çıkan cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları ve cinsiyet rolleri bu döneme hâkim olan ataerkil düzendeki kadının konumunu belirlemiştir.

Genel olarak bakıldığında İngiliz sömürgeciliğinin gelişimini üç döneme ayırmak yerindedir. İlk dönem sömürgeciliğin başlaması ve olgunlaşması süreci olup 1763 Paris Antlaşması'na kadar devam eder. İkincisi, on dokuzuncu yüzyılın son çeyreğine kadar olan genişleme ve yerleşme dönemidir. Üçüncü dönem ise aynı yüzyılda başlayıp Birinci Dünya Savaşı'na kadar ilerleyen yeni sömürgecilik dönemidir. İngiliz sömürgeciliğinin yirminci yüzyıldaki görünümü ise genel olarak iki döneme ayrılır ve Birinci Dünya Savaşı'ndan soğuk savaş döneminin başlamasına kadar olan kısım tutunma olarak sınıflandırılırken bundan sonraki süreç ise dağılma dönemi olarak sınıflandırılmaktadır (Ünver, 2010:61). Bu kronoloji, öyküde gönderme yapılan Yeni Zelanda'nın sömürgecilik geçmişiyle yakından ilintilidir.

Loomba'ya göre sömürgecilik ve emperyalizm terimleri birbirinin yerine kullanılan terimlerdir. Loomba, sömürgeciliği güçlü ülkelerin diğer ülkelerin topraklarını, mallarını ele geçirmek olarak açıklar ve ona göre sömürgeciliğin tarihi on altıncı yüzyılda başlayan Avrupa sömürgeciliği ile başlamamış olup, insanlığın eski çağlarında da çeşitli şekillerde ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla sömürülen ülkelere elde edilen ekonomik gelir ve ticaret sömüren ülkeyi zenginleştirmiş ve Avrupa'da kapitalizmin yükselmesine yol açmıştır. Bu yüzden de sömürülen ve sömürülen ülkeler arasında bitmeyen bir trafik, göç, insan ve madde akışı gerçekleşmiştir (Loomba, 1998:1-2). Öyküde adı geçen Hiruharama ise on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından yirminci yüzyılın başına kadar İngiliz sömürgesi olan Yeni Zelanda'da bir kırsal bölgenin adı olmasından dolayı İngiliz sömürgeciliğinin izlerini öyküye taşımaktadır. Her ne kadar öyküde geçen zaman açısından net bir tarih verilmese de ana karakter olan Bay Tanner'ın ve karısının Yeni Zelanda'ya işçi olarak çalışmaya gelmeleri iki ülkenin sömürge ilişkisi içinde uzun yıllar kalmış olmalarına gönderme yapan bir gizli gerçek olarak değerlendirilebilir.

Öykü Çözümlemesi: Sömürge Söylemi Işığında Kadının Yeri, Roller, Biyolojik ve Toplumsal Cinsiyet Kavramları

1916-2000 yılları arasında yaşamış olan ve İngiliz edebiyatında değerli bir yazar olan Fitzgerald’ın “Hiruharama’da” adlı öyküsünde okur, üçüncü şahıs ağzından torun Bay Tanner’ın büyükbabası yaşlı Bay Tanner’ın Yeni Zelanda’daki hayatı hakkında konuştuğunu fark eder. Yeni Zelanda’ya tarihsel bağlamda bakıldığında ülkenin 1840 yılında Waitangi Antlaşması ile Britanya sömürgesi olduğu ortaya çıkmaktadır. Yeni Zelanda, Edward Gibbon Wakefield’in görüşleri üzerine sömürge yerleşimi olur.

Wakefield, Yeni Zelanda’yı İngiltere’nin bir küçük modeli haline getirmek ister. Bu yerleşimlerin kurulumunda aranan öncelikler uygar olmak, kendi kendine yeterli olmak, küçük çiftçilerin topraklarını ekmesi ve yerli halkla barış içinde yaşaması şeklindedir. Bütün bunlar İngiliz kültürünü egemen kılarken çalışmak üzere Yeni Zelanda’ya gelen düşük sınıftan İngiliz işçilerin yaşam kalitesini sömürgecilik yoluyla yükseltmeyi ve onları eğitmeyi amaçlar (Curtis, 2019:2). Bu bağlamda öyküde Yeni Zelanda’nın yerli halkı olan Maoriler’den pek az söz edilmesi de ülkenin nüfus ve kültür açısından İngilizleştirilme planının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Öykünün bir sömürge geçmişine sahip olan Yeni Zelanda’da geçmesine rağmen ana karakterlerin ülkenin İngilizleşmesi için oraya yerleştirilen göçmenler olduğu ve sömürgeci İngiliz toplumunu temsil ettiği Tanner ailesinin oradaki varlığı ile somutlaşmaktadır.

Bu bağlamda öykünün girişinde Bay Tanner’ın torunu olarak karşımıza çıkan genç Bay Tanner “nasıl olup da ailesinde bir avukatın olduğunu ve her şeyi satıp savıp Yeni Zelanda’yı terk etmeye karar verdiklerinde yasal konularda tam anlamıyla güvenecekleri birinin bulunduğunu anlatma telaşı” (Fitzgerald, 2010: 279) içindedir. Öyküde sömürgeci sistemin varlığı büyükbaba Bay Tanner’ın İngiltere’den bir İngiliz sömürgesi olan Yeni Zelanda’ya, Auckland’in kuzeyinde yaşayan zengin bir ailenin yanına çırak olarak gönderilmesiyle kendisini belli eder. Bay Tanner, İngiltere’de Lincolnshire’e bağlı Stamford’dan bir yetimdir. Ne var ki Yeni Zelanda’ya çırak olarak gönderilse de yanında kaldığı aile onu bir hizmetçi gibi çalıştırır. Bay Tanner, ailenin alışverişini yapmak üzere markete gittiğinde orada sonradan eşi olacak olan Kitty ile karşılaşır.

Kadın bağlamında değerlendirdiğimiz öyküde Kitty de tıpkı kocası Bay Tanner gibi bir İngiliz olup Yeni Zelanda’ya dadılık yapmak üzere gelmiştir. Fakat aslında o da Bay Tanner gibi Yeni Zelanda’daki zengin İngiliz ailelerinin birisinin yanında hizmetçi olarak kabul edildiğini sonradan anlamıştır. Tanner, ondan üç yıl beklemesini ve sonra da kendisiyle evlenmesini ister: “Bütün bunlar bir Metodist toplantısında tanışmalarından bir iki hafta sonra olmuştu” (Fitzgerald, 2010:279). Kitty, henüz on altı yaşındadır ve oda bir aile kurmak ve akrabalara sahip olmak istediğinden Tanner’ın teklifini kabul eder. Tanner’ın sadece bir kızkardeşi vardır ve o da İngiltere’dedir. Kitty, Bay Tanner’dan evlilik haberini kız kardeşine yazmasını ister. Ne var ki tam bu anda kocası olacak kişinin okuma yazması olmadığını anlar.

Kitty, geleneklere göre hareket etmekte ve kocasının ailesi ile bütünleşmek istemektedir. Bu onun aile yapısına gösterdiği saygıdan kaynaklanmaktadır. Nitekim nişanlısının kararını saygıyla beklemiştir ve onun ailesini benimsemeye hazırdır. Bütün bu gelişmelerden Kitty’nin geleneksel aile yapısındaki kadınlık ve erkeklik rollerine göre hareket ettiği ve ailedeki anne rolünü üstlenmek üzere olduğu görülmektedir. Bay Tanner ise ailenin erkeği olarak üzerine düşeni yapmakla şifrelenmiş gibidir. Bhasin’e göre,

Erkekler ev halkının reisi, ekmeği kazanan, mülkiyetin sahibi ve yöneticisi, siyasette, dinde, iş ve meslek hayatında aktif yer alanlar olarak kabul edilir. Diğer yandan kadınlardan çocuk doğurmaları ve yetiştirmeleri, hasta ve yaşlılara bakmaları, tüm

ev işini yapmaları vs. beklenir ve kadınlar bu doğrultuda eğitilir. Bu ise kadınların eğitimlerini ya da eğitim eksikliğini, istihdam için hazırlıklarını, istihdamlarının doğasını vs. belirliyor (Bhasin, 2003:12).

Evlilik, geleneksel değerlerin önemli olduğu bir toplumda olması gerektir. Nitekim ataerkil toplumda evlilik, aile kurma, çocuk sahibi olma önemli edinimlerdir. Kaldı ki Bay Tanner, Kitty'yi beğenmiş ve ona kısa süre içinde evlenme teklifi etmiştir. Bay Tanner'ın Kitty ile karşılaşması onun için bir şanstır. Kadın, simgesel boyutta yuvayı ve üretkenliği temsil eder. Öyküde kadın olarak Kitty'nin temsil ettiği konum kendi yaşadıkları çevrede kocasının konumunu yükseltir. Çünkü Bay Tanner'ın on beş kilometre uzakta oturan en yakın komşusu Bay Brinkman becardır. Bay Brinkman kendisine bir eş bulamamıştır. Bu anlamda Tanner'ın kendine evlenecek bir kadın bulabilmesi ve evlenerek bunu başarması toplumda önemli bir sorumluluğu yerine getirip bir üstünlük kazandığı anlamına gelmektedir. Geleneksel toplumda evlenme teklifi erkek tarafından yapılır. Toplumsal cinsiyet kuralları bunun için erkeği görevlendirmiştir. Öykü, biyolojik cinsiyet kuramına göre ise kadın ve erkek üzerine kurgulanmıştır.

Nitekim Bay Tanner ve Kitty sözleştikleri gibi evlendiklerinde yoksul oldukları için oldukça kırsal bir bölgede boş bir eve yerleşirler. Buna rağmen kendilerini şanslı hissederler. Çünkü evin temiz içme suyu olan bir kuyusu, onlara yetecek kadar birkaç odası, oda içinde sobası, karyolası ve kileri vardır. Öyküde kadınların her şeye razı geldiğine dair kanaatlerin oluşturulduğu açıktır. Bay Tanner'ın karısı Kitty hamile kalmıştır. Tanner, baba olacağını öğrenir öğrenmez doktora gider ve yaşadıkları yerin bağlı olduğu Taranaki eyaletindeki doğum ve ölüm istatistiklerini öğrenmek ister. Doktor, son on altı ayda üç bin kişiden tek bir cenazenin çıkmadığını söyler. Doktor, onların çok ücra bir yerde oturduklarını öğrenince lohusayken Kitty'nin yanında duracak bir kadının olup olmadığını sorar. Tanner, ona şöyle cevap verir: "Hayır, yok, hep şikâyet ettiği de bu. Hiçbir kadından orada oturmasını isteyemezsin" (Fitzgerald, 2010:281). Doktor da ona "kadınlardan her yerde oturmalarını isteyebilirsin" (Fitzgerald, 2010:281) diye karşılık verir. Bu cümlede iletilen gizli anlam o toplumda kadınlara her şeyin yaptırılabilceği düşüncesidir. Bu genel kanı, sömürgecilik sonrası dönemde toplumdaki toplumsal cinsiyet algısının kadın cinsiyetine yüklediği rollerden dolayı oluşmuştur. Bhasin, bu durumu şöyle yorumlar:

Toplumsal cinsiyet kavramı, cinsiyeti bir şey, ama toplumsal cinsiyeti çok daha başka bir şey olarak ifade etmemizi mümkün kılar. Herkes erkek ya da dişi olarak doğar. Cinsiyetimiz sadece cinsel organımıza bakılarak tespit edilebilir. Fakat her kültürün kızları ve oğlanları değerlendirme yöntemi vardır ve onlara farklı roller, tepkiler, nitelikler yükler. Doğumlarından itibaren kızlara ve oğlanlara tüm bu sosyal ve kültürel algı ve davranışların paket halinde yüklenmesi aslında, toplumsal cinsiyetin öğretilmesi ve benimsetilmesidir. Her toplum; bir erkek ya da kadını, farklı nitelikleri, davranış modelleri, rolleri, sorumlulukları, hakları ve beklentileri olan bir erkek ve kadına, eril ve dişile yavaş yavaş dönüştürür. Biyolojik olan cinsiyetten farklı olarak erkeklerin ve kadınların toplumsal cinsiyet kimlikleri psikolojik ve sosyolojik -yani tarihsel ve kültürel olarak belirlenmiştir (Bhasin, 2003: 8).

Öyküde Bay Tanner'ın, Hiruharama'dan doktorun muayenesine ulaşmak için yaklaşık yirmi kilometre yol gitmek zorunluluğu olduğu için haberleşmek amacıyla posta güvercini satın aldığı görülür. Nitekim çevrelerindeki en yakın komşuları olan Bay Brinkman on yedi kilometre uzakta oturan ve yalnız yaşayan bir adamdır. Brinkman, kendisine eş olacak bir kadın bulamamaktan yakınır ve Bay Tanner'ı çok şanslı bulur. Bay Brinkman, Tanner ailesini görmeye, sıcak yemek yemeye en son altı ay önce gelmiştir. Bu sefer geldiğinde ise Kitty doğum sancıları çekmektedir. Buna rağmen oradan ayrılmaz. Bay

Tanner’a bir önceki gelişinde Kitty’nin pişirip kendisine de ikram ettiği yemeklerden söz eder. Öyle ki onları günlüğüne bile yazmıştır:

Buraya son geldiğimde yemeğe konserve tohero ile başlamıştık. Karın koymuştu onları önüme. Bağırsaklara çok da iyi geldiğinden emin değilim. Sonra yağda yumurta ve fevkalade güzel, peltelenmiş pancar kökü yemiştik, çay ya da Bovo, tereyağı, ekme ve sonsuz miktarda şeker pekmezi vardı. Bütün bunları günlüğüme not etmiştim (Fitzgerald, 2010:285).

Bu arada Kitty, doğurmak üzereyken bile eşinden Bay Brinkman’ı buyur edip bir süre dinlenmesini sağlamasını ister. Bay Tanner, Brinkman’a “sana misafirperverlik göstermediğimizi düşünmeni istemem” (Fitzgerald, 2010: 285) diyerek cümleye başlar. Buradan da anlaşıldığı gibi geleneksel toplumda yemek hazırlama ve ikram etme görevleri kadındır. İçinde yaşadıkları toplumun kültürü bu rolü Kitty’e vermiştir. Nitekim Bhasin’e (2003) göre, “her toplum kızlar ve oğlanlar, kadınlar ve erkekler için, onların yaşamlarının ve geleceklerinin hemen her durumunu belirleyen farklı normlar tayin eder” (s. 11). Bu anlamda Kitty, biyolojik cinsiyeti gereği çocuk doğurması gereken ve anne olacak olandır. Çocuğa ve aileye bakıp, beslemek ve eğitmek gibi görevler kadın olduğu için ona aittir. Bununla ilgili olarak Bhasin, (2003) Hindistanlı feminist yazar Vassant Knnabiran’ın şu cümlelerini aktarır:

Kadınların çocuk yetiştirmesinin çocuk doğurmak kadar doğal ve kalıtsal olduğu varsayılıyor. Ve bu sadece ürettiğimiz çocuklarla da kalmıyor; sevginin ya da anneliğin içimizde oturmuş, ihtiyacı olan herkese akmayı bekleyen bir nehir olduğu sanılıyor. Ezeli ve ebedi anneler haline geliyoruz. Böylece kendi çocuğuma, başkalarının çocuklarına, kocama, erkek kardeşlerime, kız kardeşlerime ve gerçekten de bana ‘cici anne’ diye seslenen babama annelik yapıyorum! Kapsamı genişletilmiş bir anne haline geliyorum (Bhasin, 2003:14).

Nitekim Knnabiran’ın kadınlık hakkındaki bu ifadesiyle ilgili olarak öykünün devamında Brinkman’ın misafirlige uygun bir günde olmamalarına rağmen Bay Tanner’ın evinden ayrılmamasının daha dokunaklı bir nedeni olduğu anlaşılmaktadır. Brinkman, oraya sadece yemek için gelmemiştir. Onun aradığı şey bir kadın duyarlılığını duyumsamaktır. Bunu şöyle açıklar:

Ama bu, buraya sadece sizinle akşam yemeği yemek için geldiğim anlamına gelmiyor. Buraya kadar yaptığım yolculuk için de değil, her ne kadar çevremi değiştirme ve biraz da doğanın kitabını okuma fırsatı bulmaktan her zaman hoşlansam da. Hayır, bugün buraya daha önce de olduğu gibi, bir kadın sesi duymaya geldim (Fitzgerald, 2010:285).

Bu bağlamda Kitty’nin de hiç farkına varmadan kendi ailesinin sınırlarının dışına taşan kapsamı genişletilmiş bir kadınlık ve annelik hali sergilediği bir gerçektir. Nitekim kendi kocasının dışında Brinkman de kendi imgelem dünyasında ve Kitty’nin cinsiyetinin büyüsünde gereksinim duyduğu kadın özlemine gidermekte ve bunun için uzun bir yol kat etmektedir.

Buna ilaveten zamanla Tanner ailesinin dokuz tane daha çocuğu olur. Fakat Bay Brinkman’ın de tanık olduğu ilk doğum biraz ilginçtir. Doğum başlamadan önce Bay Tanner, doktorun gelmesi için posta güvercinlerini uçurur hemen. Doktor geldiğinde doğum çoktan başlamıştır. O esnada Kitty kocasının yardımıyla bir kız bebek doğurmuştur. Doktor gelince hastayı muayene etmek ister. Tanner, ise çöp torbası ile dışarı çıkar. O anda çöpün içinde bebeğin ikizi olan diğer kız bebeğin var olduğu fark edilir. Bu bebek ilkinden cüsse olarak daha küçük bir bebektir. Bu şaşırtıcı olaya en çok sevinen ise Bay Brinkman’dır. Çünkü Brinkman, kadınsız bir dünyanın ne kadar anlamsız olduğunu çoktan kavramıştır. Ona göre

“Dünyaya iki tane daha kadın gelmişti! Eğer bu böyle devam ederse, sonunda kendisinin de bir tanesine sahip olma şansı artıyor gibiydi” (Fitzgerald, 2010:287).

Bu bağlamda Bay Brinkman’ın bebekleri cinsiyetleriyle sınıflandırdığı ortaya çıkmaktadır. Bay Brinkman, bebekleri cinsiyetleriyle sınıflandırmakla kalmaz ilerdeki eşi olabilmeleri olasılığından dolayı onlara bir çeşit toplumsal cinsiyeti de yüklemektedir. Nitekim Bhasin bu durumu şöyle yorumlar:

Hepimiz biliyoruz ki, yeni doğan bir bebek derhal sadece cinsiyetiyle sınıflandırılmaz, ona bir de toplumsal cinsiyet rolü verilir. Bazı kültürlerde yeni doğmuş bir çocuğa ne kadar farklı şekillerde hoş geldin denildiğini gördük. Bunu, çocuklara hitapta, muamelede, davranışta ve çocukları giydirmedeki farklılıklar izler. Bu düzenleme üzerinden çocuk, içinde doğduğu toplumun bir parçası olarak nasıl davranması gerektiğini öğrenir. Buna toplumsallaşma denmektedir. Çocuklara toplumsal cinsiyet rollerinin öğretildiği özgün toplumsallaştırma süreci ise toplumsal cinsiyetin benimsetilmesi ya da toplumsal cinsiyet fikri olarak aşılması olarak da açıklanır. Farklı toplumsal mekanizmalar çocuklara kadınlık ve erkeklik kişiliklerini öğretir ve davranış, tutum ve rolleri içselleştirmelerini sağlar (Bhasin, 2003:15-16).

Öyküdeki bir diğer ilginç nokta ise ilk doğan kız bebeğin hiç önemli olmadığı halde yanlışlıkla çöpe atılan ikinci kız bebeğin ilerde Wellington’da çok başarılı bir avukat olacak kadar serpilip büyümesidir. Bu yüzden Tanner ailesinin duvarında “Hiçbir şeyi Atmayın!” (Fitzgerald, 2010:286) şeklinde bir plaka asılıdır. Dünyaya toplumsal rollerin şekillendireceği bir kız bebek daha gelmiştir. Nitekim cinsiyet algısı, kadını erkekten ayıran özelliklerin belirlenmesine ve cinsel kimliğine uygun tutumlar ve tarzlar edinmesine neden olur. Aksi takdirde ise birey toplumda kabul görmekte sorunlar yaşar. Ne var ki cinsiyet sınıflandırmaları bu kadar ile sınırlı değildir. İnsanların toplumdaki kadınlık ve erkeklik rollerini ön plana çıkaran toplumsal cinsiyet kavramı bireyin cinsiyet açısından sınıflandırılmasında da öne çıkar.

Sonuç

“Hiruharama’da” adlı öyküde kadının aile ve toplum hayatı içindeki rolü ve yerinin ne kadar önemli olduğu ve bir erkeğin kadınsız bir toplumda yaşamakta ne kadar çok zorlandığı bekar kalmak zorunda kalan Bay Brinkman aracılığıyla vurgulanır. Yeni Zelanda’da İngiltere’den göç etmiş ve hizmetçilik yapan sömürgeci yerleşimin çalışanları olarak yaşayan Bay Tanner ve Kitty’nin kurdukları aile ile biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rolleriyle yetiştirildikleri kültürün ve geleneksel aile yapısının şifrelerine uygun davranışlar sergiledikleri görülmektedir. Bu anlamda geleneksel toplumda kadının, erkeğin tamamlayıcısı olduğu görülmektedir. Nitekim sömürge sonrası durum içinde geçmişinde bir sömürge ülkesi olan ve sömürge sonrası dönemde de emperyalizmin ve sömürgeci anlayışın kıskacında kalmaya devam eden Yeni Zelanda’ya çalışmaya gönderilen yoksul İngilizler’in ülkenin İngilizleştirilmesi sürecinde oradaki zengin ailelerin yanında çalıştırılırsalar bile kendilerine özgü bir yaşam kurarken toplum değerlerine uyumlu bir tutum sergileyerek toplumsal cinsiyet rollerinin dışına çıkmamaları bunun doğal bir yansıması ve sonucudur.

Öte yandan çöpe atılan küçük kız bebek okuyup avukat olmuş ve böylelikle kendine biçilen eş olma rolünün biraz ötesine geçerek çalışan kadın olarak öykünün başından sonuna kadar evde olan Kitty’nin tersine mekân bağlamındaki toplumsal cinsiyet alanını değiştirebilmiştir. Nitekim ataerkil sistem toplumsal bir yapı olup, erkeklerin üstünlüğü üzerine kuruludur. Kitty, okuma yazma bilmeyen kocasına okuma ve yazmayı öğretse de

evin reisi Kitty değil kocasıdır. Biyolojik olarak kadın olan Kity, erkek olan ise Bay Tanner’dır. Bu nedenle roller de değişmektedir. Kitty, gelenekseldeki toplumsal rol gereği evlendikten sonra çalışmamış evdeki işleri yürüterek evin hanımı olmuştur. Yemek yapmak, evin düzenini sağlamak, misafirlere hizmet etmek onun görevidir. Öyküde bütün bunlar erkeğin yapacağı işler olarak gösterilmez. Bay Tanner ise dışardaki işleri yöneterek yaşadıkları toplumun hem biyolojik kimlik anlayışına hem de toplumsal cinsiyet algısına uygun roller sergilemek durumunda kalır.

Sonuç olarak Fitzgerald’ın “Hiruharama’da” adlı öyküsünde sömürge sonrası toplumlarda biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rollerinin kadın kavramını öne çıkaracak şekilde geleneksel ve ataerkil değerlere uygunluk gösterdiği açık bir şekilde vurgulanmaktadır. Bu anlamda öykünün İngiliz geleneğinde sömürge sonrası düzende yaşayan insanlar arasındaki cinsiyet ve toplumsal cinsiyet algılarına ve bu bağlamdaki toplumsallaşmaya örnek oluşturduğu ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda her toplumun kendi kültürüne göre toplumsal rolleri belirleyerek kadına ve erkeğe uygun düşen rolleri onlara yüklediği ve daha ilerisi kadının eğitim, yetenek gibi erkekten üstün olduğu durumlarda bile karşı cinsle eşitsiz bir konumda olduğu ve bu durumun sömürge sonrası dönemde İngiliz kültürünün dayatıldığı Yeni Zelanda’daki Britanya’dan gelen göçmenler arasında da geçerli olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Buna ilaveten, kadının mevcut konumunu iyileştirmesinin ise tıpkı Tanner ailesindeki avukat olan kız bebek örneğinde olduğu gibi kadınların kendi çabalarıyla olanaklı hale geleceği ortaya çıkan diğer bir sonuç olarak belirmektedir. Bu noktada çalışmanın edebi, kültürel ve sosyal iletiler taşıdığı ve alana disiplinler arası bir katkı sağlayacağı kaçınılmazdır.

Kaynaklar

- Bhasin, K. (2003). *Toplumsal Cinsiyet “Bize Yüklenen Roller*. (Çev. Kader Ay). İstanbul: Dayanışma Vakfı Yayınları.
- Disch, L., & Hawkesworth, M. (2016). *The Oxford Handbook of Feminist Theory*. New York: Oxford University Press.
- Ecevit, Y. (2003). Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çatışabilir? *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25, 83-88.
- Eckert, P., & McConnell-Ginet, S. (2003). *Language and Gender*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fitzgerald, P. (2010). Hiruharama’da. *Britanya Edebiyatı’ndan Öyküler İçinde*. (Hazırlayanlar Lale Akalın, Esra Melikoğlu). İstanbul: Notos Kitap Yayınevi.
- Loomba, A. (1998). *Colonialism/Postcolonialism*. London: Routledge.
- Oğuz, A. (2019). *Feminizm, Postkolonyal Feminizm ve Toplumsal Cinsiyet: Buchi Emecheta’nın the Bride Price Adlı Romanı*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Segal, E. (2003). *Encyclopedia of sex and gender men and women in the world’s cultures. Cultural constructions of gender içinde* (Edited by Carol R. Ember, Melvin Ember). I: Topics and Cultures A-K. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- Stoller, R., J. (1984). *Sex & Gender: The Development of Masculinity and Femininity*. London: Karnac Books.
- Stone, A. (2007). *An Introduction to Feminist Philosophy*. Cambridge: Polity Press.
- Tan, M. (1979). *Kadın: Ekonomik Yaşamı ve Eğitimi*. Ankara: Türkiye İş Bankası.

Elektronik Kaynaklar:

- Vatandaş, D. D. C. (2011). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 0 (35), 29-56. Retrieved from

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusoskon/issue/9517/118909>. Access date:15th August, 2021.

Ayyıldız, N. E. & Koçsoy, F. G. (2015). The Ordeal Of Urban Women In Search For Identity In Katherine Anne Porter's "Theft" And "Flowering Judas". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25 (2), 93-103. DOI: 10.18069/fusbed.96355. Access date: 7th August, 2021.

Ünver, M. (2010). Sömürgecilik Tarihi. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi. Retrieved from http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/tarih_ao/somurgeciliktarihi.pdf. Access date: 10th September, 2021.

Curtis, B. (2019). *Historical Studies in Education / Revue d'histoire de l'éducation* 31, 2, 1-22, Fall / automne. Retrieved from <https://carleton.ca/socanth/wp-content/uploads/curtis-colonization.pdf>. Access date:8th September, 2021.